ARREST VAN HET HOF (TWEEDE KAMER)
VAN 15 MAART 1978 [1]

M. Frangiamore
tegen Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening
(verzoek om een prejudiciële beslissing, ingediend door het Belgische Hof van Cassatie)

Zaak 126/77

Samenvatting

Sociale zekerheid migrerende werknemers — Werkloosheid — Toekenning van het recht op uitkeringen — Samentelling van tijdvakken van verzekering of van arbeid — Arbeidstijdvak dat kan worden beschouwd als verzekeringstijdvak — Voorwaarden
(Verordening nr. 1408/71 van de Raad, artikel 1, sub r, en artikel 67, lid 1)

Uit artikel 1, sub r, van verordening nr. 1408/71 blijkt dat voor de beslissing of een tijdvak van arbeid als een tijdvak van verzekering is te beschouwen met het oog op de toepassing van de samentellingsregel van artikel 67, lid 1, te rade moet worden gegaan met de wetgeving waaronder het tijdvak werd vervuld. De voorwaarde van artikel 67, lid 1, *in fine* van verordening nr. 1408/71 geldt aldus niet voor een tijdvak van arbeid dat is vervuld onder de wettelijke regeling van een andere Lid-staat dan die waartoe het bevoegde orgaan behoort, en dat door die regeling wordt omschreven of aangemerkt als tijdvak van verzekering.

In de zaak 126/77

betreffende een verzoek aan het Hof krachtens artikel 177 EEG-Verdrag van het Belgische Hof van Cassatie, in het aldaar aanhangig geding tussen

MARIA FRANGIAMORE

en

RIJKSDIENST VOOR ARBEIDSVOORZIENING,

om een prejudiciële beslissing inzake de uitlegging van artikel 67, lid 1, van verordening (EEG) nr. 1408/71 van de Raad van 14 juni 1971 betreffende de toepassing van de sociale zekerheidsregelingen op loontrekkenden en

1 — Procestaal: Frans.

hun gezinnen, die zich binnen de Gemeenschap verplaatsen (PB L 149 van 5. 7. 1971, blz. 2),

wijst

HET HOF VAN JUSTITIE (Tweede Kamer),

samengesteld als volgt: M. Sørensen, kamerpresident, A. J. Mackenzie Stuart en A. Touffait, rechters,

advocaat-generaal: F. Capotorti
griffier: A. Van Houtte

het navolgende

ARREST

Ten aanzien van de feiten

Overwegende dat de feiten, het procesverloop en de krachtens artikel 20 van 's Hofs EEG-Statuut ingediende schriftelijke opmerkingen kunnen worden samengevat als volgt:

I — De feiten en de schriftelijke behandeling

Verzoekster in het hoofdgeding, Italiaanse van nationaliteit, heeft van 21 december 1958 tot 4 augustus 1973 in Italië als huisbediende gewerkt en heeft vervolgens, van 27 augustus 1973 tot 30 november 1973, 83 arbeidsdagen bij een onderneming in België vervuld.

Na in België werkloos te zijn geworden, vroeg zij in december 1973 werkloosheidsuitkering aan.

Ter voldoening aan de arbeidstijdvakvoorwaarden van artikel 118 van het Koninklijk Besluit van 20 december 1963 betreffende arbeidsvoorziening en werkloosheid (Staatsblad van 18 januari 1964, Pasinomie 1963, III, blz. 1615) diende de betrokkene, gezien haar leeftijd, 450 arbeidsdagen of daarmee gelijk gestelde dagen in de loop van de 27 maanden vóór haar aanvraag — dus van 3 september 1971 tot 2 december 1973 — te hebben vervuld.

Haar 83 arbeidsdagen in België waren op zichzelf onvoldoende om haar op grond van de Belgische wetgeving een aanspraak te geven.

Derhalve verzocht betrokkene om overeenkomstig artikel 67 van verordening nr. 1408/71 bij haar Belgische tijdvakken op te tellen de door haar in Italië als „addetta ai servizi domestici" vervulde tijdvakken, die in Italië ingevolge decreet nr. 1403 van de president van de Republiek van 31 december 1971 (GU

nr. 94 van 10 april 1972) als tijdvakken voor de werkloosheidsverzekering worden aangemerkt, wat betreft het tijdvak van 2 juli 1972 tot 4 augustus 1973.

Artikel 67 van verordening nr. 1408/71, dat een regeling bevat voor de samentelling van tijdvakken met het oog op het recht op werkloosheidsuitkeringen, bepaald in de leden 1 en 2:

„1. Het bevoegde orgaan van een Lid-Staat waarvan de wettelijke regeling het verkrijgen, het behoud of het herstel van het recht op uitkering afhankelijk stelt van de vervulling van tijdvakken van verzekering, houdt, voor zover nodig, rekening met de krachtens de wettelijke regeling van elke andere Lid-Staat vervulde tijdvakken van verzekering of van arbeid alsof het tijdvakken van verzekering waren welke krachtens de door dit orgaan toegepaste wettelijke regeling waren vervuld mits evenwel de tijdvakken van arbeid als tijdvakken van verzekering zouden zijn beschouwd indien zij krachtens bedoelde wettelijke regeling waren vervuld.

2. Het bevoegde orgaan van de Lid-Staat waarvan de wettelijke regeling het verkrijgen, het behoud of het herstel van het recht op uitkeringen afhankelijk stelt van de vervulling van tijdvakken van arbeid, houdt, voor zover nodig, rekening met de krachtens de wettelijke regeling van elke andere Lid-Staat vervulde tijdvakken van verzekering of van arbeid, alsof het tijdvakken van arbeid waren welke krachtens de door dit orgaan toegepaste wettelijke regeling waren vervuld."

De Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening, het in België bevoegde orgaan, weigerde deze samentelling toe te passen, op grond dat volgens de Belgische wetgeving (artikel 5 van Koninklijk Besluit van 28 november 1969, Staatsblad van 5 december 1969, Pasinomie 1969, blz. 1849) arbeidsdagen vervuld als huisbediende niet in aanmerking kunnen worden genomen voor de toepassing van de artikelen 118 en 120 van genoemd Koninklijk Besluit van 20 december 1963.

De betrokkene wendde zich daarop tot de Arbeidsrechtbank te Luik, die bij vonnis van 23 september 1975 de Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening veroordeelde tot betaling aan haar van werkloosheidsuitkering vanaf 3 december 1973.

Dit vonnis werd op 29 juni 1976 in appel vernietigd door het Arbeidshof te Luik dat het besluit tot weigering van uitkeringen bevestigde, en wel op grond dat, niettegenstaande het bepaalde in artikel 1, sub 2 en 5, van verordening nr. 1408/71, ingevolge artikel 67, lid 1, dezer verordening de in Italië vervulde tijdvakken van verzekering of arbeid slechts dan onder de Belgische werkloosheidsverzekering in aanmerking konden worden genomen, wanneer zij — indien in België vervuld — eveneens als verzekeringstijdvakken zouden zijn te beschouwen.

Nadat hiervan beroep in cassatie was ingesteld, besloot het Belgische Hof van Cassatie bij arrest van 19 september 1977 de procedure te schorsen en het Hof van Justitie de volgende vraag voor te leggen:

„Dient de bepaling van artikel 67, lid 1, van verordening nr. 1408/71 van de Raad van de Europese Gemeenschappen van 14 juni 1971, op grond waarvan een Lid-Staat rekening moet houden met een krachtens de wettelijke regeling van een andere Lid-Staat vervuld tijdvak van arbeid, op voorwaarde dat dit tijdvak van arbeid als tijdvak van verzekering zou zijn beschouwd, indien het krachtens de wettelijke regeling van eerstbedoelde Lid-Staat was vervuld, aldus te worden gelezen dat deze voorwaarde ook geldt wanneer het tijdvak van arbeid in de andere Lid-Staat wordt beschouwd als tijdvak van verzekering?"

Vermeld zij dat het Hof van Cassatie in zijn verwijzingsarrest ervan uitgaat dat de toepasselijke — in casu Belgische — wetgeving de toekenning van het recht afhankelijk stelt van de vervulling van verzekeringstijdvakken.

Bij beschikking van de president van het Hof van 1 februari 1978 is de zaak verwezen naar de Tweede Kamer.

Het Hof (Tweede Kamer) heeft, op rapport van de rechter-rapporteur en gehoord de advocaat-generaal, besloten zonder instructie tot de mondelinge behandeling over te gaan.

II — Schriftelijke opmerkingen, ingediend krachtens artikel 20 van 's Hofs EEG-Statuut

Verzoekster in het hoofdgeding merkt op dat het volgens artikel 67 van verordening nr. 1408/71 mogelijk is om voor het verkrijgen, het behoud of het herstel van het recht op werkloosheidsuitkeringen de onder de wettelijke regeling van elke andere Lid-Staat vervulde *tijdvakken van verzekering* (lid 1) én *van arbeid* (lid 2) in aanmerking te nemen. Alleen voor die tijdvakken van arbeid die geen tijdvakken van verzekering zijn volgens de wettelijke regeling waaronder zij zijn vervuld, stelt artikel 67, lid 1, als voorwaarde dat deze tijdvakken slechts kunnen gelden, indien zij door het bevoegde orgaan als verzekeringstijdvakken worden beschouwd.

Verzoekster in het hoofdgeding heeft als huisbediende in Italië van 21 december 1958 tot 4 augustus 1973 arbeidstijdvakken vervuld. Aangezien huispersoneel in Italië sinds 1 juli 1972 tegen werkloosheid is verzekerd, is het enige als verzekeringstijdvak geldige arbeidstijdvak dat van 2 juli 1972 tot 4 augustus 1973.

Voorzover dit arbeidstijdvak niet als arbeidstijdvak in België zou gelden, daar huispersoneel in België niet tegen werkloosheid is verzekerd, geldt dat tijdvak toch als verzekeringstijdvak ingevolge artikel 1, sub r, van verordening nr. 1408/71. Hierbij wordt immers het bevoegde orgaan voorgeschreven om te rade te gaan met de wetgeving van de staat waar de betrokken verzekeringstijdvakken zijn vervuld, voor de beoordeling van de gelding dier tijdvakken.

Het Belgische orgaan had derhalve op grond van artikel 67, lid 1, juncto artikel 1, sub r, van verordening nr. 1408/71 de Italiaanse verzekeringstijdvakken moeten meetellen voor de toekenning van het recht op werkloosheidsuitkering.

In deze zin had het Hof zich reeds uitgesproken bij arrest van 6 juni 1972 in de zaak 2/72, *Murru*, (Jurispr. 1972, blz. 338).

Samenvattend komt verzoekster in het hoofdgeding tot de volgende conclusie: de instelling van een Lid-Staat die artikel 67, lid 1, van verordening nr. 1408/71 toepast en die de erkenning van arbeidstijdvakken, vervuld op het grondgebied van een andere Lid-Staat, afhankelijk stelt van de voorwaarde dat deze arbeidstijdvakken worden beschouwd als verzekeringstijdvakken, indien zij waren vervuld onder haar eigen wetgeving, moet de onder de wetgeving van een andere Lid-Staat vervulde arbeidstijdvakken als geldige verzekeringstijdvakken beschouwen, wanneer die arbeidstijdvakken als verzekeringstijdvakken worden aangemerkt door de wetgeving waaronder zij zijn vervuld.

De *Commissie* wijst er allereerst op dat artikel 67, lid 1, van verordening nr. 1408/71, afgezien van enkele zuiver formele wijzigingen, overeenstemt met de leden 2 en 3 van artikel 3 van de oude verordening nr. 3, en zet vervolgens uiteen dat de gelijkstelling van buitenlandse tijdvakken met het oog op samentelling in de staat welks wetgeving van toepassing is, ter zake van *werkloosheid* is geregeld als volgt:

a) Indien de toepasselijke wetgeving de vervulling van *verzekeringstijdvakken* verlangt, biedt artikel 67, lid 1, twee mogelijkheden.

Ten eerste een samentelling van verzekeringstijdvakken in de zin van artikel 1, sub r, dat wil zeggen tijdvakken welke als zodanig worden omschreven of aangemerkt in een andere Lid-Staat.

Ten tweede de mogelijkheid om met dergelijke verzekeringstijdvakken gewone tijdvakken van arbeid samen te tellen, die als zodanig worden omschreven of aangemerkt in een andere Lid-Staat. In dat geval — de onderhavige uitleggingsvraag heeft daarop betrekking — worden deze tijdvakken van arbeid echter alleen samengeteld, wanneer zij als verzekeringstijdvakken zouden zijn beschouwd, indien zij waren vervuld onder de wetgeving van de staat waar de samentelling plaats vindt.

b) Indien de toepasselijke wetgeving daarentegen de vervulling van *arbeidstijdvakken* verlangt, biedt artikel 67, lid 2, de mogelijkheid verzekeringstijdvakken of arbeidstijdvakken samen te tellen, zonder dat voor deze laatste de voorwaarde geldt van artikel 67, lid 1, *in fine*.

De Commissie merkt op dat het Hof van Cassatie in zijn verwijzingsarrest uitgaat van de bevinding enerzijds dat de toepasselijke (in casu Belgische) wetgeving de toekenning van het recht afhankelijk stelt van de vervulling van *verzekeringstijdvakken*, en anderzijds dat het litigieuze tijdvak dat in Italië werd volbracht met het verrichten van huishoudelijke arbeid, in Italië wordt beschouwd als *verzekeringstijdvak*.

Onder verwijzing naar 's Hofs uitspraak in de zaak *Murru* betoogt de Commissie dat voor de beslissing of een tijdvak van arbeid is te beschouwen als een tijdvak van verzekering in de zin van artikel 1, sub r, en artikel 67, lid 1, „te rade moet worden gegaan met de wetgeving waaronder het tijdvak werd vervuld".

Zo gezien, is de voorwaarde van artikel 67, lid 1, *in fine*, niet van toepassing.

Bij gevolg zou het Belgische orgaan dat een wetgeving toepast, welke *verzekeringstijdvakken* in aanmerking neemt in de zin van artikel 67, lid 1, alleen maar moeten constateren dat krachtens de Italiaanse wetgeving het betrokken tijdvak een *verzekeringstijdvak* is, ook al is in de zin van de Belgische wetgeving dit tijdvak een gewoon arbeidstijdvak dat niet als verzekeringstijdvak wordt aangemerkt.

Samenvattend zou de Commissie de gestelde vraag als volgt willen beantwoorden:

„De bepaling van artikel 67, lid 1, van verordening nr. 1408/71 van de Raad van 14 juni 1971, op grond waarvan een Lid-Staat slechts rekening moet houden met een krachtens de wettelijke regeling van een andere Lid-Staat vervuld tijdvak van arbeid, op voorwaarde dat dit tijdvak van arbeid als tijdvak van verzekering zou zijn beschouwd, indien het krachtens de wettelijke regeling van eerstbedoelde Lid-Staat was vervuld, is niet van toepassing wanneer het tijdvak van arbeid in de andere Lid-Staat wordt beschouwd als tijdvak van verzekering."

III — Mondelinge behandeling

Overwegende dat ter terechtzitting van 9 maart 1978 de Commissie van de Europese Gemeenschappen, ten deze vertegenwoordigd door haar gemachtigde J. C. Séché, is gehoord in haar mondelinge opmerkingen;

Overwegende dat de advocaat-generaal te zelfder terechtzitting conclusie heeft genomen;

Ten aanzien van het recht

1 Overwegende dat het Belgische Hof van Cassatie bij arrest van 19 september 1977, ingekomen ten Hove op 24 oktober 1977, krachtens artikel 177 EEG-Verdrag een vraag heeft gesteld inzake de uitlegging van artikel 67, lid 1, van verordening (EEG) nr. 1408/71 van de Raad van 14 juni 1971 betreffende de toepassing van de sociale zekerheidsregelingen op loontrekkenden en hun gezinnen, die zich binnen de Gemeenschap verplaatsen (PB L 149 van 5. 7. 1971, blz. 2);

2 dat artikel 67 van verordening nr. 1408/71, dat handelt over de samentelling van tijdvakken met het oog op de toekenning van het recht op werkloosheidsuitkeringen, in lid 1 bepaalt:

„Het bevoegde orgaan van een Lid-Staat waarvan de wettelijke regeling het verkrijgen, het behoud of het herstel van het recht op uitkering afhankelijk stelt van de vervulling van tijdvakken van verzekering, houdt, voor zover nodig, rekening met de krachtens de wettelijke regeling van elke andere Lid-Staat vervulde tijdvakken van verzekering of van arbeid alsof het tijdvakken van verzekering waren welke krachtens de door dit orgaan toegepaste wettelijke regeling waren vervuld mits evenwel de tijdvakken van arbeid als tijdvakken van verzekering zouden zijn beschouwd indien zij krachtens bedoelde wettelijke regeling waren vervuld.";

3 dat luidens artikel 1, sub r, der verordening onder „tijdvakken van verzekering" worden verstaan „de tijdvakken van premie- of bijdragebetaling of van arbeid welke als zodanig worden omschreven of aangemerkt ingevolge de wetgeving waaronder zij zijn vervuld";

4 dat de vraag van het Belgische Hof van Cassatie ertoe strekt te vernemen of de voorwaarde van artikel 67, lid 1, *in fine,* ook geldt, wanneer het betrokken tijdvak van arbeid volgens de wettelijke regeling van de Lid-Staat waar het werd vervuld, als een tijdvak van verzekering wordt beschouwd;

5 Overwegende dat de inhoud van het in artikel 67, lid 1, aan de migrerende werknemer toegekende recht om door het bevoegde orgaan van een Lid-Staat de tijdvakken van verzekering of van arbeid te doen samentellen, die hij onder de wettelijke regeling van een andere Lid-Staat heeft vervuld, verschilt naar gelang van de aard der betrokken tijdvakken;

6 dat deze bepaling immers de samentelling voorziet enerzijds van tijdvakken van verzekering in de zin van artikel 1, sub r, en anderzijds van gewone tijdvakken van arbeid welke als zodanig worden omschreven of aangemerkt in een andere Lid-Staat dan die waartoe het bevoegde orgaan behoort;

7 dat in dit laatste geval, blijkens de bewoordingen van artikel 67, lid 1, de tijdvakken van arbeid slechts worden samengeteld, wanneer zij als tijdvakken van verzekering zouden zijn beschouwd, indien zij waren vervuld onder de wetgeving van de bevoegde staat;

8 dat deze voorwaarde daarentegen niet geldt voor de samentelling van tijdvakken van verzekering in de zin van artikel 1, sub r, der verordening;

9 dat uit artikel 1, sub r, der verordening voorts blijkt dat voor de beslissing of een tijdvak van arbeid als een tijdvak van verzekering is te beschouwen met het oog op de toepassing van de samentellingsregel van artikel 67, lid 1, te rade moet worden gegaan met de wetgeving waaronder het tijdvak werd vervuld;

10 Overwegende dat uit het vorenoverwogene volgt dat de voorwaarde van artikel 67, lid 1, *in fine,* van verordening nr. 1408/71 niet geldt voor een tijdvak van arbeid dat is vervuld onder de wettelijke regeling van een andere Lid-Staat dan waartoe het bevoegde orgaan behoort, en dat door die wettelijke regeling wordt omschreven of aangemerkt als tijdvak van verzekering;

Ten aanzien van de kosten

11 Overwegende dat de kosten, door de Commissie van de Europese Gemeenschappen wegens indiening harer opmerkingen bij het Hof gemaakt, niet voor vergoeding in aanmerking kunnen komen;

12 dat de procedure ten aanzien van de partijen in het hoofdgeding als een aldaar gerezen incident is te beschouwen, zodat de nationale rechterlijke instantie over de kosten heeft te beslissen;

HET HOF VAN JUSTITIE (Tweede Kamer),

uitspraak doende op de door het Belgische Hof van Cassatie bij arrest van 19 september 1977 gestelde vraag, verklaart voor recht:

De voorwaarde van artikel 67, lid 1, *in fine,* van verordening nr. 1408/71 geldt niet voor een tijdvak van arbeid dat is vervuld onder de wettelijke regeling van een andere Lid-Staat dan waartoe het bevoegde orgaan behoort, en dat door die wettelijke regeling wordt omschreven of aangemerkt als tijdvak van verzekering.

Sørensen Mackenzie Stuart Touffait

Uitgesproken ter openbare terechtzitting te Luxemburg op vijftien maart negentienhonderdachtenzeventig.

De griffier
A. Van Houtte

De president van de Tweede Kamer
M. Sørensen

CONCLUSIE VAN DE ADVOCAAT-GENERAAL F. CAPOTORTI VAN 9 MAART 1978 [1]

Mijnheer de President,
mijne heren Rechters,

1. De vraag die het Belgische Hof van Cassatie aan U stelt, heeft uitdrukkelijk en uitsluitend betrekking op artikel 67, lid 1, van 's Raads verordening nr. 1408/71 van 14 juni 1971. In feite wordt U gevraagd, wat de draagwijdte is van de voorwaarde aan het slot van dit lid.

Duidelijkheidshalve moge ik dit lid hier eerst in zijn geheel voorlezen:

„Het bevoegde orgaan van een Lid-Staat waarvan de wettelijke regeling het verkrijgen, het behoud of het herstel van het recht op uitkering afhankelijk stelt van de vervulling van tijdvakken van verzekering, houdt, voor zover nodig, rekening met de krachtens de wettelijke regeling van elke andere Lid-Staat vervulde tijdvakken van verzekering of van arbeid alsof het tijdvakken van verzekering waren welke krachtens de door dit orgaan toegepaste wettelijke regeling waren vervuld mits evenwel de tijdvakken van arbeid als tijdvakken van

1 — Vertaald uit het Italiaans.